

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. VI. De legis interpretatione per extensionem casûs ad casum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

cedente; nam ubi utrinque est rationabilis apparentia veri, seu meritum ad prudentem assensum, licet in uno cum aliquo excessu; non propterea hujus opinio, nixa fundamento habente majorem apparentiam veri, seu meritum prudentis assensus elidit dignitatem & meritum, & vim alterius in actu primo ad prudentem assensum. Nam licet motum bilancis in actu secundo ex incumbente aliquo corpore seorsim sumpto secuturum, corpus paris ponderis impositum alteri lanci impediatur; certum tamen est, quod neutrum alteri tollat vim motivam in actu primo. Ab his autem, quatenus mutuò se impediunt ab actu secundo, non bene fit argumentum ad potentiam rationalem, qualis est intellectiva, quæ in incertis subest imperio voluntatis, quæ propositis rationibus ad hoc potius, quam illud, etiam ex æqualibus eligendum, vel imperandum, licet in objecto sit æqualitas, rationabiliter prodire potest in imperium unius æqualium præ alio, quin his accedat pondus prævalendi; modò pondus in voluntate sit potius pro hoc, quam pro illo.

972. Sit res in exemplo: proponitur homini, Deum dixisse, Verbum esse incarnatum; se esse unam numerò substantiam, & hanc ipsam numerò substantiam, esse tres personas inter se verè, ac realiter distinctas; consequenter, utrumque credendum esse, quia Deus dixit, sic esse. Oboritur illi dubium, an sit credibile, Deum hoc dixisse; Afferuntur pro utraque parte, affirmante scilicet, & negante, pro, & contra rationes. Pro affirmando, motiva credibilitatis, quæ apparent moraliter evidentiâ; pro negando, motiva luminis & rationis naturalis, quæ apparent physicè, si non evidentiâ, saltem certa, eò quod Deus falsum dicere non posset; falsum autem diceret, si prædictas propositiones dixisset, cum ratio naturalis omnino reprobet idem numerò, manere idem numerò, & tamen identificari tribus realiter distinctis, quorum quodlibet sit idem omnino in substantiâ, quod alterum; sic enim idem esset, & non esset, quod metaphysicè implicat.

973. In hoc casu dubij, cum intellectus ex nulla parte necessitetur ad assensum, vel dissensum de credibilitate, quod Deus hoc dixerit, nihilominus, licet motiva suaden-

tia credibilitatem appareant solum moraliter evidentiâ; & negantia appareant physicè evidentiâ, vel saltem certa, voluntas prudenter imperat assensum pro credibilitate ex motivis, quorum apparentia veri, minor est, apparentiâ veri contra credibilitatem (nam quod solum moraliter est certum, potest physicè falsum esse; & certitudo physica naturaliter falli non potest) ergo dici non potest, quod, si motiva contra credibilitatem, etiam apparenter fortiora, vim motivam pro credibilitate sic elidant, ut propter eorum excessum eis tollant vim inclinandi ad assensum credibilitatis, & voluntati vim, prudenter imperandi assensum; aliàs nec judicium credulitatis, nec pia affectio, seu imperium voluntatis subsequens esset prudens. Unde magnum discrimen est inter mobile & movens corporale motu locali; & inter mobile, ac movens rationale motu intellectuâli; mobile enim corporale, non potest moveri ex imperio voluntatis non imprimente novum impetum extrinsecus impressum mobili, prævalentem contra gravè, obnitens motui causandò ab alio æqualiter gravi, ut patet experientiâ; mobile autem rationale moveri potest imperiò voluntatis, quin mobili rationali imprimat novum pondus rationale: si enim voluntati appareat rationabiliter melius, eligere hic & nunc assensum præ dissensu, potest ex parte intellectus vis motiva rationum assentiendi, vel dissentendi inanere æqualis, modò ex parte voluntatis ratio, volendi hoc, sit major ratione volendi alterum, paris de se bonitatis.

§. VI.

De legis interpretatione per extensionem casus ad casum.

974. P Otissima quæstio hic est, an, quod lege decissum est in uno casu, etiam intelligi aut possit, & debeat de alio sub verbis legis non comprehenso, & hoc propter similitudinem, vel identitatem rationis etiam in casu non expresso? Hæc quæstio frequentissima est; præsentim apud imperitos Judices (de quibus merito conquestus est Gregorius XIV. summus Pontifex, in sua constitutione: Cum aliis nonnulli, de qua dicemus infra n. 982.) ob quamvis similitudi-

militudinem casus non expressi cum expresso, legem extendentes etiam ad non expressum. Pro hujus quest. resolut.

975. Not. juxta Pirhing de Constit. n. 3. ex Sylvestro, V. Lex, n. 18. duplicem esse extensionem legis, vel statuti, unam comprehensivam, sive inclusivam, quæ est extensio improprie dicta; quod fit, cum dispositio, seu decisio legis transfertur ad alium casum, vel personam per verba legis non expressam, comprehensam tamen in mente Legislatoris; aliam merè extensivam, quæ proprie extensio est, & fit, cum dispositio, vel decisio legis propter paritatem rationis transfertur ad alium casum, vel personam, nec sub verbis, nec sub mente Legislatoris comprehensam.

976. Not. 2. ab eodem Authore n. 112. doceri, extensionem legis comprehensivam (propter adæquatæ rationis omnimodam similitudinem, seu identitatem) fieri posse, ac debere non tantum in lege favorabili, sed etiam odiosa, aut pœnali. In re aliud non vult, quam, ubi est omnimoda similitudo, seu identitas adæquata in casu per verba non expresso, propter quam aliquid dispositum est in casu expresso, merito præsumi, quod Legislator casum non expressum intenderit comprehendere sub lege, & casum, quem exprimunt verba, non poni exclusivè, legem restringendò ad eum duntaxat; sed potius solum exempli causâ illum exprimere; secus enim dicendum censet n. 114. de extensione legis proprie dicta.

977. Sed, licet hæ regulæ passim tradantur ab Authoribus; quia tamen innumeris limitationibus circumscribuntur, & omnimoda identitas rationis adæquatæ ratio solidè deprehendi potest; & reverà Legislatorem non cogit (cum legem pro casu expresso liberè condat) ut dispositionem suam liberam extendat indefinitè, non videtur ea regula sic admittenda, nisi ex aliis indiciis deprehendi possit mens ejus, etiam ad non expressum porrecta; adeoque videtur probabilius, rectius dici: ob solam similitudinem, vel identitatem rationis nunquam legem extendendam esse ad alium casum, qui sub lata verborum forma non fuerit comprehensus; nisi aliunde colligatur, Legislatorem, eum etiam non expressum, voluisse comprehendere; sic Castropalaus P. 1. tr. 3. D. 5. p. 3. S. 4. n. 2. qui pro sua

sententia citat Suarium l. 6. de legib. c. 3. à n. 4.

978. Probatur, quia ratio legis, etiam adæquata, non est lex; lex enim est voluntas Legislatoris sufficienter manifestata; ergo etiam in alio casu non expresso fit eadem omnino ratio, non rectè sequitur: ergo etiam in illo est eadem lex; prob. consequentiam, etsi identitas rationis sit in utroque, consequenter utrumque secundum se dignum sit prohiberi; ex hoc tamen non sequitur, utrumque esse prohibitum, cum Legislator non obstante merito prohibitionis in utroque, possit de uno disponere, & non de alio, vel quia non vult, vel quia non expedit omnia simul prohibere, vel omnia omittere. Deinde, nisi Legislator voluntatem obligandi ad utrumque manifestet, obligatio induci ad utrumque non debet, nisi exigat manifesta ratio, propter quam recedi debeat à proprietate verborum, arg. c. Contingit, 1. de jure jurando in 6. sed ubi sub lata verborum forma casus non continetur, circa illum Legislator voluntatem suam non manifestat; ergo circa hunc obligatio non est inducenda, nisi hoc exigat manifesta ratio, propter quam recedi debeat à proprietate verborum. Major est ex tit. cap. Minor probatur.

979. Quia, si Legislator voluntatem suam circa casum, sub lata verborum forma non comprehensum, sufficienter manifestaret, foret ex eo, quod illam manifestet, exprimendò causam finalem legis, ex qua procedit; sed hoc non rectè dicitur. Nam est voluntas ejus esse debeat rationabilis, & in ratione fundata; adhuc tamen hoc totum stare potest, quod illam assumpserit pro decidendo uno casu, & non pro altero; quo posito voluntas disponens de uno adhuc rationabilis, & fundata in ratione foret, esto illam non amplectatur universaliter. Sic rationabiliter potest quis detestari mortale propter divinam bonitatem, ut convenientem Deo, quin ex eodem detestetur venialia.

980. Aliud exemplum adduci potest ex Clement. 1. de Elect. ubi cavetur, ne eligatur in Abbatem, vel Prælatum Conventus, Religiosus alterius religionis, vel habitus; quod rationi non congruat, ut homines disparis professionis, vel habitus, simul in eisdem Monasteriis socientur; & tamen, licet eadem omnino ratio militet, si Religiosus in Episco-

in Episcopum sæcularis, vel Regularis Ecclesiæ eligatur (nam & in hoc casu homines disparis professionis in eadem Ecclesia sociantur) lex illius Clementinæ loquens de primo casu nullatenus extenditur ad hunc secundum; hoc enim permittitur, non illud.

981. Similiter dispositio in c. *Quia in insulis, de Regularibus*, prohibet in insulis admitti Monachum ad professionem infra annum ætatis 18. data ibidem ratione: *quia ibidem est dura Congregatio*; at hæc ratio, aut saltem similis, vel etiam major militat in aliis Congregationibus Regularium alibi existentium, quin dispositio loquens de illis propterea nullatenus extendatur ad Congregationes Regulares alibi existentes, etiam duriores; ergo.

982. Confirmari potest doctrina tradita ex Constitut. Gregorij XIV. quæ incipit: *Cum aliis nonnulli*, ubi expressè ait, magnò juris Ecclesiastici detrimentò per experientiam constare, ex dicta interpretandi legem ratione, à casu expresso *desumpta ex identitate, vel majoritate rationis* ad casum non expressum, non mediocrem in aliquibus locis subortam perturbationem, & confusionem; imò illud etiam absurdum sepe numero secutum sit, ut infima interdum conditionis Laici, non modo juris, sed etiam litterarum penitus ignari, dum quasi potestates, aut Ministri Curie sæcularis, in aliquo castro, aut oppidulo jurisdictionem exercebant, facultatem, & indulgentiarum limites longè exceperint, eaq. suo arbitratu in sensus minus rectos, & ab intentione concedentis omnino alienos detorserint &c. Hinc in eadem constitutione discretis verbis declarat, irritam, ac inanem esse, nulliusque roboris, ac momenti extensionem casus expressi ad non expressum in criminibus a sylò Ecclesiasticò privantibus (quæ ibidem §. 3. enumerat) etiamsi desumatur, & fundetur in paritate, identitate, aut etiam majoritate rationis, militante pro casu non expresso, etiam *urgentissimis de causis* &c. ut constat ex eadem Constit. §. 2. & 10. ubi notandum, quòd expressè declarat Pontifex, nullius momenti fuisse illas interpretationum extensiones à casu expresso ad non expressum *desumptas ex paritate, identitate, vel etiam majoritate rationis reperta in non expresso.*

§. VII.

An in pœnalibus, & odiosis valeat extensio casus ad casum?

983. **L** Ex pœnalis considerari potest, vel præcisè in quantum punitiva, vel in quantum præcisè directiva, seu obligativa ad actum directè positum sub lege; quòd contingit, si verba legis sint præceptiva, & immediatè directà ad actum, sub pœna præstandum, secus autem; si verba vel non sint præceptiva, vel si, esto talia sint, non dirigantur immediatè ad actum, ut diximus jam in superioribus; quo posito:

984. Resp. 1. in doctrinali legis interpretatione dispositiones pœnales, & odiosas, quæ tales (in quantum scilicet imponunt directè pœnam, vel gravamen, cuiusmodi sunt leges irritantes) de casu ad casum in lege non comprehensum non extendi propter paritatem, identitatem, vel etiam majoritatem rationis. Ratio est ex dict. à n. 977. Nam etiam stantè paritate, vel identitate, aut majoritate rationis Legislatori fuit liberum, casum in lege non expressum sub eadem, vel alia pœna prohibere (hoc enim ostendit paritas, vel identitas rationis in expresso, & non expresso) illum autem etiam casum non expressum prohibuisse sub eadem pœna, nec habetur ex verbis legis, nec ex alio capite, ut ostendi n. 978. Identitas enim rationis in casu non expresso solum probat, hunc etiam prohiberi posse, sed non, actum prohibitum esse, ut liquet ex dictis.

985. Resp. 2. in doctrinali legis interpretatione dispositiones pœnales, odiosas, irritantes, nec in quantum directivas, seu obligativas extendi de casu ad casum in lege non comprehensum, etiam propter paritatem, identitatem, vel majoritatem rationis. Ratio est eadem. Nam Legislator non minus liberè imponit gravamen, & obligationem circa actum in casu expresso, quam liberè imponat pœnam; sed in hoc casu paritas, identitas, vel majoritas rationis in doctrinali legis interpretatione non admittit extensionem pœnæ ad casum non expressum, vel obligationis; ita Suarez l. 6. de Legibus c. 3. n. 5. Sanchez l. 10. de matr.

D. 4. n. 3. Salas D. 21. S. 5. n. 11.

Navarr. 1. n. c. Pœna, de pœnit.

dist. 1. à n. 1.

§. VIII.